

Végfelhasználói flexibilitások és platformfelelősség a CDSM-irányelv fényében

Harkai István és Mezei Péter tanulmánya a H2020 ReCreating Europe projekt keretében megvalósuló kutatások eddigi eredményeit mutatja be. Az első részben a platformgazdaság meghatározó szolgáltatóinak szerződéses gyakorlatát tekintették át. A végfelhasználói szerződések egyes elemeit összehasonlítva felállítottak egy értékelési szempontrendszert, amelyet alkalmazva az egyes kategóriákra megállapították a platformok felhasználóbarátságát, vagyis azt, hogy az egyes szolgáltatások mekkora teret engednek a végfelhasználói interakciónak, a tartalomhoz való szélesebb hozzáférésnek. A tanulmány második részét a CDSM-irányelv 17. cikke vizsgálatának szentelik. A sokat vitatott rendelkezések új fejezetet nyitnak a platformgazdaságban. A kiterjedt rendelkezések átültetése 2021 nyarán lezárult. Az átültetés folyamatának vizsgálata része mindkét fentebb nevezett munkacsomagnak (Working Package), amely körében kutatások még nem zárultak le. További eredmények várhatók a végfelhasználókat érintő szerződéses gyakorlat és a 17. cikk tagállami átültetése, az OCSSP-nek minősülő platformok felelősségi kérdései tekintetében.

Bevezetés

A digitálisplatform-gazdaságban az elmúlt két év legfontosabb fejleménye a CDSM-irányelv¹ elfogadása és időközben lezajlott tagállami implementációja volt. A több vonatkozó uniós irányelvet is módosító csomag egyik legfontosabb rendelkezését a 17. cikkben találjuk, amely új felelősségi szabályrendszert vezet be az úgynevezett *online tartalommosztó szolgáltatók* tekintetében. Az eddig fennálló *status quo*t jelentős mértékben megváltoztató, ám egyúttal különböző garanciákat is magában foglaló rendszer egyaránt hatni fog a norma címzettjének tekintendő, a 2. cikk 6. pontban nevesített szolgáltatókra, a jogosultakra és a végfelhasználókra is.

A téma alapos körüljárására és egyben a tanulmány megszületésére is egy nemzetközi kutatási együttműködés adott lehetőséget, amely sok egyéb terület mellett átfogó jelleggel kutatja a végfelhasználók helyzetét Európában, a kulturális javakhoz és információkhoz jutás lehetőségeit, valamint a platformszolgáltatókra vonatkozó

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról. L 130/92 (2019. május 17.).

új felelősségi szabályokat. Jelen munka két kutatási csomag eddigi eredményeinek szintézise.²

Végfelhasználói flexibilitások a végfelhasználói szerződések (EULA) tükrében

Napjainkban a kulturális javak és az információ döntő mértékben az online térben jut el a végfelhasználókhoz. A megnövekedett fogyasztói igények kielégítésére gombamód szaporodtak el a változatos üzleti modellt és technológiát követő online platformok.³ Tevékenységük egyszerre jelent kihívást az analóg, hagyományos üzleti modellnél maradó terjesztők, a jogosultak, sőt sok esetben más online platformok számára, akik eltérő üzleti modellel igyekeznek megnyerni a fogyasztó végfelhasználók⁴ kegyeit.

A digitálisplatform-gazdaságban a jogosultak – platformüzemeltetők és a végfelhasználók – közötti kényes egyensúly fenntartása mindegyik fél szempontjából rendkívül fontos. Előbbiek a minél magasabb szintű szellemi tulajdonvédelemben, a platformok a számukra kedvező felelősségi szabályozásban, a végfelhasználók pedig a tartalomfogyasztást és az információhoz jutást megkönnyítő korlátozások és kivételek szélesítésében érdekeltek. Az egyensúly fenntartása nemcsak a normatív szabályokon, hanem a platformok szerződéses gyakorlatán is múlik. A H2020 ReCreating Europe végfelhasználókra vonatkozó kutatásában 17 platform végfelhasználói szerződéseit (*end-user license agreement*, EULA) hasonlítottuk össze, hogy képet kaphassunk arról, vajon az egyes online szolgáltatók milyen mértékben teremtenek rugalmas, felhasználóbarát környezetet szerződéses gyakorlatukkal.

A végfelhasználói szerződések és a platformok szerződéses gyakorlatával foglalkozó szerzők közül többen is vizsgálták már a platformok és a végfelhasználók érdekviszonyainak egy-egy szegmensét. Peter Rott a letölthető tartalmak további felhasználására vonatkozó szerződéses korlátokat kutatta a fogyasztók szemszögéből.⁵ Pascale Chapdelaine a végfelhasználói jogok szerződéses alapjait vizsgálta, az online felhasználásokra fókuszálva.⁶ Liliia Oprysk és Karin Sein a végfelhasználói

² H2020 ReCreating Europe Working Package 2 on end users és Working Package 6 on intermediaries.

³ Platformok alatt jelen tanulmány szerzői elsősorban azokat a digitális tartalomszolgáltatókat értik, amelyek tevékenysége digitális tartalmak nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételére irányul. Az alábbiakban tizenhét különböző szolgáltatást vizsgálunk az online streamingszolgáltatástól a közösségi médián át a digitális piacterekig.

⁴ Jens Schovsbo: Integrating Consumer Rights into Copyright Law: From a European Perspective. *Journal of Consumer Policy*, 31. (2008), 4. 393–408.

⁵ Peter Rott: Download of Copyright-Protected Internet Content and the Role of (Consumer) Contract Law. *Journal of Consumer Policy*, 31. (2008), 4. 441–457.

⁶ Pascale Chapdelaine: *Copyright User Rights – Contracts and the Erosion of Property*. Oxford, Oxford University Press, 2017.

szerződések rugalmasságát elemezte, szintén a fogyasztók irányából közelítve.⁷ John David Michels és szerzőtársai a felhőalapú szolgáltatások szerződéses gyakorlatát elemezték.⁸ Aaron Perzanowski és Chris Jay Hoofnagle munkájukban amellet érveltek, hogy a platformokkal szemben végfelhasználói elvárás a lehető legmegengedőbb szerződéses gyakorlat.⁹ Thomas Riis kötetében a tudásalapú társadalmat és a végfelhasználókat érintő szerződéses gyakorlatot elemzi.¹⁰ Kutatásunk ezek sorába illeszkedve igyekszik új megközelítésből áttekinteni az általunk legfontosabbnak ítélt online platformok szerződéses gyakorlatát.

Az online környezetben a végfelhasználók magas elvárásokat támasztanak mind a tartalmak, mind a szolgáltatások tekintetében. Ezek az elvárások olykor azonban éles eltéréseket mutatnak a platform végfelhasználókra vonatkozó szerződéses gyakorlatától, amely a végfelhasználók tekintetében egyébként is sokszor túl komplikált, nehezen értelmezhető előírásokat tartalmaz.¹¹

A CDSM-irányelv 17. cikk (7)–(9) bekezdései több olyan rendelkezést is tartalmaznak, amelyek relevánsak lehetnek a platformok szerződéses gyakorlata szempontjából. E vonatkozásban a kutatás átfogó pre-CDSM tanulmányként is értelmezhető, amelyet majd egy pro-CDSM munka követ, már kifejezetten a 17. cikk (7)–(9) bekezdések alkalmazására fókuszálva.

A tanulmány módszertana az összehasonlító módszerre és az empirikus módszerre támaszkodik. Mark van Hoecke „szerszámoszláda-módszerére” (*toolbox theory*)¹² nagyban támaszkodtunk. Ez több módszer – funkcionális, kontextuális és „közös elem” (*common core*) – együttes alkalmazását jelenti. Az összehasonlítás tárgya 17 online tartalomszolgáltató, közösségimédia-platform, illetve online pi-

⁷ Lillia Oprysk – Karin Sein: Limitations in End-User Licensing Agreements: Is There a Lack of Conformity Under the Digital Content Directive? *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 51. (2020), 5. 594–623.

⁸ Johan David Michels – Christopher Millard – Felicity Turton: Contracts for Clouds, Revisited: An Analysis of the Standard Contracts for 40 Cloud Computing Services. *Queen Mary University of London, School of Law, Legal Studies Research Paper 334/2020*, 2020. 1–79.

⁹ Aaron Perzanowski – Chris Jay Hoofnagle: What We Buy When We Buy Now. *University of Pennsylvania Law Review*, 165. (2017), 2. 321.

¹⁰ Thomas Riis (szerk.): *User Generated Law – Re-Constructing Intellectual Property Law in a Knowledge Society*. Cheltenham, Edward Elgar, 2016.

¹¹ Sabrina V. Helm et al.: Consumer Interpretations of Digital Ownership in the Book Market. *Electronic Markets*, (2018), 2. 177–189.; Aaron Perzanowski – Jason Schultz: Digital Exhaustion, *UCLA Law Review*, 58. (2011), 4. 896.; Pierre-Luc Racine: Copyright Digital Exhaustion: A Public Interest Approach for the Retransfer of Licensed Digital Content in Canada. *Intellectual Property Journal*, (2019), 3. 367–370.; Hayleigh Boshier: Key Issues around Copyright and Social Media: Ownership, Infringement and Liability. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 15. (2020), 2. 125.; Stavroula Karapapa: Exhaustion of Rights on Digital Content Under EU Copyright: Positive and No Perspectives. In Tanya Aplin (szerk.): *Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies*. Cheltenham, Edward Elgar, 2020. 490.

¹² Mark van Hoecke: Methodology of Comparative Legal Research. *Law and Method*, (2015). 1–35.

actér. A kiválasztott platformokat a végfelhasználói szerződésekben fellelhető rendelkezések szerint osztályoztuk egy 1–5-ig terjedő skálán, hogy megmérjük, vajon mennyire biztosítanak felhasználóbarát környezetet a végfelhasználók számára (végfelhasználói rugalmasságindex). A vizsgálat során nyolc faktort vettünk figyelembe: 1. a hozzáférés jogának terjedelme; 2. tiltott felhasználási cselekmények; 3. a végfelhasználói tartalmakra (*user-generated content*, UGC) vonatkozó rendelkezések; 4. a platformnak és más felhasználóknak engedélyezett felhasználási cselekmények a UGC-t illetően; 5. a hozzáférést korlátozó további technológiai megkötések; 6. családi megosztás és a hozzáférés átruházásának lehetővé tétele/korlátozása; 7. a felhasználói fiók/szerződés módosítása és felmondása; 8. eljárási garanciák.¹³

1. táblázat: Az elemzés tárgyát képező szolgáltatások áttekintő táblázata

Streaming tárhelyszolgáltatással	Streaming tárhelyszolgáltatás nélkül	Online piacterek	Közösségi média
SoundCloud	Spotify	Stream	Twitter
Bandcamp	Netflix	Electronic Arts Origin	Instagram
YouTube	Disney+	Amazon	Facebook
Twitch		Apple Media Service	
Dailymotion		Google Play	
Pornhub			

Forrás: a szerzők szerkesztése

A tanulmány fókuszában álló végfelhasználók heterogén csoportot alkotnak. Chapdelain hierarchikus rendszerbe rendezi őket. Piramisának csúcsán azok a felhasználók találhatók, akik teljes kontrollt gyakorolnak a fizikai műpéldányok felett. Alattuk helyezkednek el azok, akik audiovizuális streamingszolgáltatásokra fizetnek elő. Legalul találhatók a közösségimédia-szolgáltatások igénybe vevői.¹⁴ Minden felhasználó a lehető legteljesebb hozzáférésre törekszik,¹⁵ sőt úgy vélik, hogy a szolgáltatók egyenesen kötelesek ezt a törekvést a legteljesebb mértékben kielégíteni.¹⁶ A hozzáférést ugyanakkor nagyban meghatározza a platform üz-

¹³ Az adatok utolsó ellenőrzése 2021. március–májusban történt meg, és a CDSM-irányelv tagállami átültetését megelőző állapotot tükrözi. A jelenleg is zajló második körös kutatásban már csak azokat a szolgáltatásokat vizsgáljuk, amelyek a CDSM-irányelv tekintetében online tartalommegosztó szolgáltatóknak (*online content service provider*, OCSSP) minősülnek. A cél, hogy képet kapjunk arról, hogy a szűkítést követően elemzett végfelhasználói szerződések hogyan ültették át a szerződéses gyakorlatukba a CDSM-irányelv 17. cikkének rendelkezéseit.

¹⁴ Chapdelaine (2017): i. m. 191–202.

¹⁵ Cheryl Foong: *The Making Available Right – Realizing the Potential of Copyright's Dissemination Function in the Digital Age*. Cheltenham, Edward Elgar, 2019. 3.

¹⁶ Rob Frieden: What's New in the Network Neutrality Debate? *Michigan State Law Review*, (2015), 2. 747.

leti modellje és technológiája, az alkalmazott szerződéses gyakorlata, valamint a jogszabályi környezet. Ez utóbbi tekintetben különös jelentősége van a szerzői jogi korlátozások és kivételek rendszerének. Ezek az esetkörök az Európai Unió Bírósága (EUB) joggyakorlatában egyre inkább felhasználói jogokként jelennek meg.¹⁷ A digitális térben azok a garanciák, amelyek a művek és más teljesítmények élvezetét, felhasználását teszik lehetővé a végfelhasználók számára, nem érvényesülnek maradéktalanul. Erre kitűnő példa a jogkimerülés intézményének normatív és bírósági korlátozása digitális műfelhasználások esetében.¹⁸

Kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy az egyes platformok szerződéses gyakorlata mennyire rugalmas, milyen mértékben enged teret az elhelyezett tartalom felhasználásának, vannak-e eljárási garanciák, amelyek enyhítik a szolgáltató erőfölényéből származó hátrányos viszonyt. Ilyen biztosíték például az értesítési és eltávolítási eljárás, a különféle panaszkezelési mechanizmusok vagy azok az üzleti modellek, amelyek a végfelhasználói tartalmak (*user-generated content*, UGC) készítésének, elhelyezésének és hozzáférhetővé tételének engednek teret. A tágabb felhasználói mozgásteret biztosító platformok szabadsága csálóka, azt ugyanis a platformot működtető szoftver szigorú keretek közé tereli. A rugalmas felhasználói élményt hivatottak növelni továbbá az olyan megoldások, amelyek például lehetővé teszik a tartalom több eszközre való letöltését vagy az adott előfizetői fiókon belül több felhasználó hozzáadását, illetve a megosztást különböző közösségimédia-platformokon.

A felhasználói hozzáférést további korlátok is nehezítik. Ilyenek például a hatásos műszaki intézkedések,¹⁹ a földrajzi helyzet alapján történő hozzáférés-korlátozás

¹⁷ Vö. *Technische Universität Darmstadt v. Eugen Ulmer*, Case C-117/13, ECLI:EU:C:2014:2196, 43–44. bekezdések; *Funke Medien v. Bundesrepublik Deutschland*, Case C-469/17, ECLI:EU:C:2019:623, 70. bekezdés; *Spiegel Online v. Volker Beck*, Case C-516/17, ECLI:EU:C:2019:625, 54. bekezdés. A felhasználói jogok elméletéről lásd Marcella Favale: The Right to Access in Digital Copyright: Right of the Owner or Right of the User? *The Journal of World Intellectual Property*, 15. (2012), 1. 1–25.; Caterina Sganga: Right to Culture and Copyright: Participation and Access. In Christophe Geiger (szerk.): *Research Handbook on Human Rights and Intellectual Property*. Cheltenham, Edward Elgar, 2015. 560–576.; Christophe Geiger – Elena Izyumenko: The Constitutionalisation of Intellectual Property Law in the EU and the Funke Medien, Pelham and Spiegel Online Decisions of the CJEU: Progress, But Still Some Way to Go! *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 51. (2020), 3. 282–306.; Maurizio Borghi: Exceptions as Users' Rights? In Eleonora Rosati (szerk.): *The Routledge Handbook on EU Copyright Law*. Oxford, Routledge, 2021. 263–280.

¹⁸ *Nederlands Uitgeversverbond and Groep Algemene Uitgevers v. Tom Kabinet Internet BV and Others*, Case C-263/18, EU:C:2019:1111. Az ítélet kritikai elemzését lásd például Péter Mezei: The Doctrine of Exhaustion in Limbo – Critical Remarks on the CJEU's Tom Kabinet Ruling. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego – Prace z Prawa Własności Intelektualnej*, (2020), 2. 130–153.

¹⁹ Alkalmazásukat maga az uniós szerzői jog is korlátozza bizonyos esetekben. Lásd Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról. L 167/10 (2001. június 22.) 6. cikk (3)–(4) bekezdés.

(geoblokkolás), amely az internet *de facto* territorializálódásához vezethet.²⁰ Az EULA-k nyelvezete gyakran túl bonyolult, a végfelhasználók számára nem enged teret a feltételek megtárgyalására, hanem csak a feltételek elfogadása vagy elutasítása jöhet szóba²¹ mint lehetséges opció. A vizsgált szerződések megszorító módon korlátozzák a végfelhasználók mozgásterét, amely lényegében a hozzáférés jogát jelenti mindössze. Az EULA-k természete már átnyúlik a fogyasztóvédelem területére. A végfelhasználóknak, akik egyben a digitális termékek és szolgáltatások fogyasztói is, lehetőségük van a félrevezető szerződési feltételek a 2019/770 irányelvben foglaltak szerint történő megtámadására.²²

Az egyes szolgáltatások a felhasználói rugalmasság tükrében

Streaming, tárhelyszolgáltatással

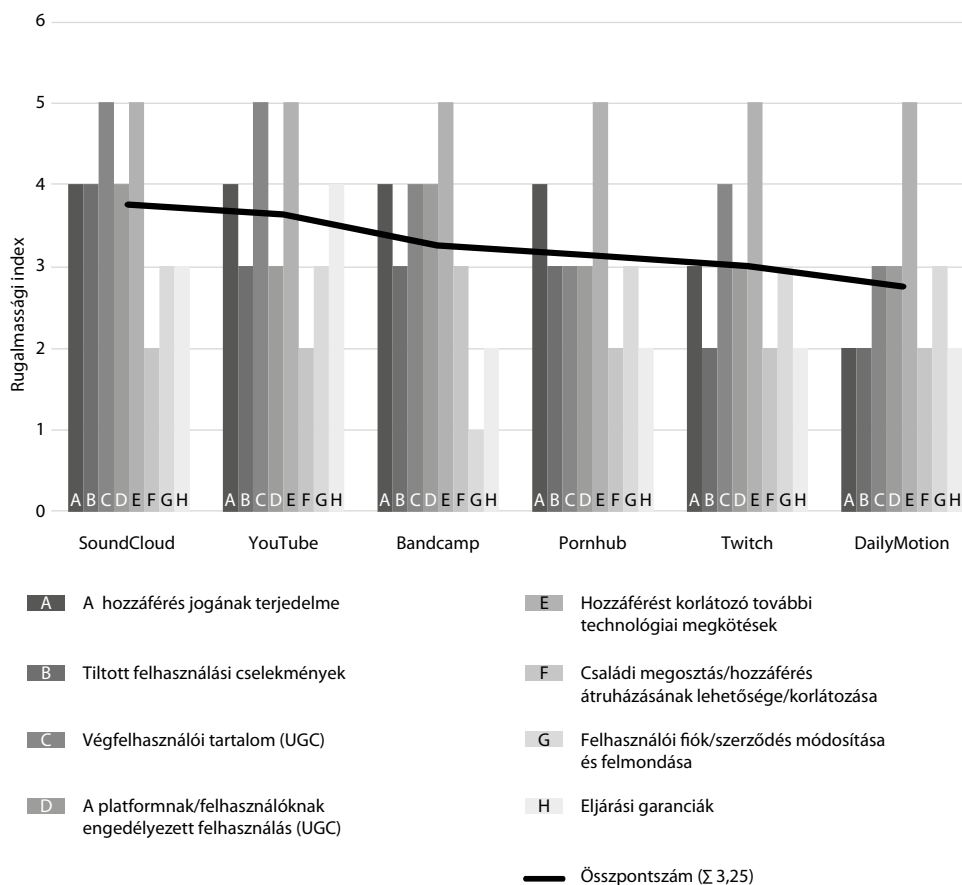
Azok a streamingszolgáltatások, amelyek tárhelyeket is üzemeltetnek, üzleti modelljüket nagymértékben a UGC-tartalmakra építették. Ezzel egyúttal nagyobb mozgásteret biztosítanak a végfelhasználók részére, akik saját tartalmaikat feltölthetik és hozzáférhetővé tehetik az adott platformon keresztül. Ezeknél a platformoknál a hatásos műszaki intézkedések alkalmazása nem olyan intenzív, a közösségi interakciókra is nagyobb lehetőség van, ahogy az offline műélvezetre is. Az elemzett platformok közül a YouTube rendelkezik a legfejlettebb, végfelhasználókat védő eljárási garanciákkal.²³ Ebben a kategóriában a leginkább felhasználóbarát platformnak a SoundCloud, a legkevésbé rugalmasnak pedig a Dailymotion tekinthető. A kategóriában vizsgált platformok rugalmassági indexének átlaga 3,25.

²⁰ Tal Kra-Oz: Geoblocking and the Legality of Circumvention. *IDEA – The Intellectual Property Law Review*, 57. (2017), 3. 387. A geoblokkolás szintén részben jogellenessé vált a 2017/1128 rendelet értelmében.

²¹ Oprysk–Sein (2020): i. m. 597–598.

²² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/770 irányelve (2019. május 20.) a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések egyes vonatkozásairól. L 136/1 (2019. május 22.), 7. cikk.

²³ Vö. Maayan Perel – Niva Elkin-Koren: Accountability in Algorithmic Copyright Enforcement. *Stanford Technology Law Review*, (2016), 3. 510–516; Kristofer Erickson – Martin Kretschmer: “This Video is Unavailable”: Analyzing Copyright Takedown of User-Generated Content on YouTube. *JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, (2018), 1. 75–89.

1. ábra: Streaming tárhelyszolgáltatásai

Forrás: a szerzők és Danko Luca szerkesztése

Streaming tárhelyszolgáltatás nélkül vagy korlátozott tárhelyszolgáltatással

Az e kategóriában vizsgált platformok egyik fő jellemzője, hogy jogosított, professzionális tartalmakat tesznek interaktív, on-demand módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé. Ebből következik, hogy tárhelyszolgáltatási funkciót széles körben szinte egyáltalán nem is rendszeresítettek, és a végfelhasználói tartalmak sem játszanak döntő szerepet. A szigorúbb felhasználási feltételek, a technikai korlátozások nagyobb száma és a csekély közösségimédia-funkció alacsonyabb rugalmassági indexet eredményez. Az eljárási garanciák a hozzáférhetővé tett tartalmakat előállító jogosultak érdekeit védik, a végfelhasználói panaszok előtt kis tér nyílik. A kategória leginkább felhasználóbarát platformja a Spotify, a legkevésbé rugalmas szolgáltatás pedig a Netflix, míg a csoport átlagindexe 2,63.

Online piacterek

Az internetes áruházak szerepe a harmadik felek tartalmainak nyilvánosságához juttatása. Erre ők maguk is felhasználási szerződést kötnek a jogosulttal. Ez a tény szigorú végfelhasználói szerződéseket eredményez. A rugalmasságon nyomot hagy, hogy a valódi áruházakkal ellentétben a digitális piactereken a végfelhasználók nem szerezhetnek tulajdonjogot a „megvásárolt” termék felett, és a jogkimerülés érvényesítésének lehetősége is ki van zárva. Egyes platformok, mint például a videójáték-áruház Steam, nagyban épít a különféle rajongói, felhasználói tartalmakra. A UGC-k használatára a szolgáltatók széles körű felhasználási jogot kapnak, a panasztételi mechanizmus ugyanakkor alulfejlett, kivéve a Google-t, amely kiterjedtebb panasztételi mechanizmust kínál. Az EULA-k módosításának és felmondásának lehetősége egyoldalú. A magasabb rugalmassági index mindezek ellenére az innovatív üzleti megoldásaiknak köszönhető. Az Apple például szélesebb teret enged a tartalmak letöltésének és a családi megosztásnak. E kategória összpontszáma 2,9, a leginkább felhasználóbarát platform az Apple Media Service, a legkevésbé rugalmas szolgáltatás pedig az Amazon.

Közösségi média

A közösségimédia-platformok természetesen építették üzleti modelljüket a végfelhasználói tartalmakra, ezért az e kategóriában vizsgált szolgáltatások érték el a legmagasabb rugalmassági mutatót. A felhasználási lehetőségek itt a legszélesebbek, a végfelhasználói szerződések is itt a legrugalmasabbak a hozzáférés és hozzáférhetővé tétel tekintetében. A lehetőségeknek ugyanakkor határt szab a platformot üzemeltető szoftver kódja, amely a felhasználást funkcionálissá teszi. A szerződési feltételek alakítása e körben is rugalmatlan, a felhasználó vagy elfogadja azokat vagy elutasítja. A jogsértő tartalmakért főszabály szerint a végfelhasználó felel, ami *expressis verbis* meg is jelenik a felhasználási feltételek között. Ez utóbbi faktor a CDSM-irányelv 17. cikkének tükrében bizonyosan meg fog változni, ami lehetőséget ad a felhasználási szerződések további elemzésére. A kategória szolgáltatásai 3,86-os átlagot értek el.

Részkonklúzió

A végfelhasználók az online elérhető tartalmakhoz szeretnék lehetőleg azonnali és minél korlátlanabb hozzáférést szerezni. Ez kiolvasható a platformok előfizetői táborának és a regisztrált felhasználók számának növekedéséből. Gyorsan bővül az online piacterek forgalma és a letöltött digitális tartalmak mennyisége is. A milliárdnyi felhasználó igényeivel a növekvő platformgazdaság igyekszik lépést

tartani. Az általunk vizsgált 17 szolgáltató mind az üzleti modellek és a szoftveres háttér, mind pedig a kialakított szerződéses gyakorlat tekintetében eltér egymásól. Ez utóbbi valóban igen szigorú feltételekkel kínál hozzáférést a platformhoz és a tartalmakhoz. A felhasználóbarátság nagyban függ attól, hogy egy platform milyen mértékben enged teret a végfelhasználói interakciónak, vagy milyen mértékben végez csak on-demand streamingszolgáltatást. A platformok között zajló vertikális és horizontális verseny további kedvező elemeket adhat hozzá a felhasználói élményhez. Ilyen például az offline módban történő hozzáférés vagy a hozzáférés családi körben történő megosztása. Vagyis amíg egy végfelhasználó teljes kontrollt élvez egy fizikai műpéldány felett, addig a digitális tartalmakhoz való hozzáférés több tényező által jelentősen korlátozott, a hozzáférés amúgy is bonyolultan megfogalmazott feltételeinek kialakításába pedig nincsenek bevonva.

Új status quo a platformgazdaságban?

A CDSM-irányelv 17. cikke alapvető változásokat hozhat a platformgazdaság azon szereplői számára, akik az új felhasználási és felelősségi szabályok hatálya alá esnek. A végfelhasználók, akik eddig többé-kevésbé szabadon tölthették fel és oszthatták meg tartalmaikat, szintén új kihívások elé néznek. Az új irányelvi rendelkezések jogpolitikai indokai között a jogirodalom az úgynevezett értékhiányt (*value gap*) kiemelt helyen említi. E fogalom támogatóit a zeneipar képviselői között kell elsősorban keresni, akik Annemarie Bridy szerint e kifejezéssel arra kívántak utalni, hogy a hatályos felelősségi szabályok túl nagy teret engednek a YouTube-hoz hasonló platformok üzemeltetői számára a zeneművek, hangfelvételek és előadóművészi teljesítmények díjfizetés nélküli kiaknázására. Az értékhiány valójában tehát azért keletkezik, mert a nyilvánossághoz közvetített tartalmak után egyes szolgáltatások kevesebb jogdíjat fizetnek, mint más zárt streamingszolgáltatók, amelyek üzleti modelljüket már eleve jogosított, professzionális tartalmak hozzáférhetővé tételére építették.²⁴ A UGC-ket tároló és a tömeges megosztást elősegítő platformok tekintetében az Elker-irányelv²⁵ felelősségi szabályai a jogosultak szerint túl megengedők.²⁶

²⁴ Annemarie Bridy: The Price of Closing the „Value Gap”: How the Music Industry Hacked EU Copyright Reform. *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law*, 22. (2020), 2. 326.; Az online zenei szolgáltatások üzleti modelljei közötti különbségekhez lásd Harkai István: Új üzleti modellek az audiovizuális művek nyilvánosságához közvetítésében – I. rész. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 15. (2020), 2. 25–38.; Mezei Péter – Harkai István – Ibrahim Ádám: A blokklánc technológia szerzői jogi aspektusai. In Görög Márta – Mezei Péter (szerk.): *Innovatív társadalom – innovatív szellemi tulajdonvédelem*. Szeged, Iurisperitus, 2020. 93–96.

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól („Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv”). L 178/1 (2000. július 17.).

²⁶ Bridy (2020): i. m. 327–328.

Hogy megfeleljenek az Elker-irányelv rendelkezéseinek, az üzemeltetők tartalomszűrési mechanizmusokat, értesítési és eltávolítási eljárásokat fejlesztettek ki. Ezek közül a YouTube szoftvere, a *Content ID* külön is említést érdemel. Ez a technológia minden végfelhasználói tartalomhoz egy egyedi azonosítót (*fingerprint*) csatol, amelyeket egy adatbázisban tárol. Ha egy feltöltött tartalom megegyezik egy védett tartalommal, utóbbi jogosultjának lehetősége van választani a díj kifizetése vagy a tartalom blokkolása között. Ha az előbbit választja, a feltöltött tartalomhoz kötött reklámokból származó bevételből fog részesedni. Ez jóval előnyösebb mindenki számára, mint a tartalom hozzáférhetetlenné tétele. A Content ID előnyeit felismerve a zeneipar szereplői engedélyezték a YouTube számára a zenei repertoárjaik felhasználását, hiszen egyrészt a tartalomazonosító rendszerhez is hozzáférhetnek így, másrészt pedig élvezhetik a hasznát a rendkívül dinamikusan növekvő online platformgazdaságnak. Ugyanakkor a YouTube-tól származó bevételek elmaradnak az egyéb más digitális zenei szolgáltatások, például a Spotify által fizetett jogdíjaktól, továbbá a jogosultak azt is nehezményezik, hogy a Content ID használatát a YouTube szerződéses feltételekhez köti.²⁷ A Content ID tevékenységét Henning Grosse Ruse-Khan automatizált jogosításnak (*automated licensing*) nevezi. A moderálás során a tartalmak általában elérhetők maradnak, mert a hozzájuk kapcsolódó reklámbevétel ígérete kecsegtető a jogosultak számára is.²⁸ Ruse-Khan tanulmányában utal is arra, hogy a Content ID-hoz kötődő kérelmek 50:1 arányban meghaladták az értesítési és eltávolítási eljáráshoz kapcsolódó jogosulti kérelmeket.²⁹

A CDSM-irányelv új felelősségi rendszere mögött meghúzódó jogpolitikai indokokat a (61)–(70) preambulumbekkezdések részletesen taglalják, utalva arra, hogy az „online tartalompiac működése az elmúlt években összetettebbé vált”.³⁰ A tartalomszolgáltatók jelentős szerepre tettek szert a tartalmak nyilvánosságához közvetítésében, ezért szükséges, hogy a méltányosság és a szerződési szabadság elvét figyelembe véve, a jogosultak érdekeit segítve „előmozdítsák [...] az engedélyezési piac fejlődését”.³¹

²⁷ Bridy (2020): i. m. 332–333. Vö. *Comment of the European Copyright Society on Selected Aspects of Implementing Article 17 of the Directive on Copyright in the Digital Single Market Into National Law*. 2020. 7.

²⁸ Henning Grosse Ruse-Khan: *Automated Copyright Enforcement Online: From Blocking to Monetization of User-Generated Content*. *University of Cambridge Faculty of Law Research Paper*, (2020), 8. 15–16.

²⁹ Ruse-Khan (2020): i. m. 4.

³⁰ CDSM-irányelv: Az Európai Parlament és a Tanács 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról. L 130/92 (2019. május 17.) (61) preambulumbekkezdés.

³¹ CDSM-irányelv: Az Európai Parlament és a Tanács 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról. L 130/92 (2019. május 17.) (61) preambulumbekkezdés.

A 2. cikk 6. pontja megadja az *online tartalommegosztó szolgáltató* definícióját. Ez alatt kell érteni

„az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltatót, amelynek fő vagy egyik célja a felhasználói által feltöltött, jelentős mennyiségű, szerzői jogi védelem alatt álló mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény tárolása és ahhoz hozzáférés biztosítása a nyilvánosság számára, amely műveket és más védelem alatt álló teljesítményeket nyereségszerzési céllal összerendezi és promótálja”.

Nem minősülnek online tartalommegosztó szolgáltatónak a nonprofit online enciklopédiák, a nonprofit oktatási és tudományos adatbázisok, a nyílt forráskódú számítógépes programokat fejlesztő és megosztó platformok, az elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtói, az online piacterek és a vállalkozások közötti felhőalapú szolgáltatások, valamint azok a felhőalapú szolgáltatások, amelyek a felhasználók saját használatára tárolják a tartalmakat.

A 17. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy az „online tartalomszolgáltató nyilvánossághoz közvetítést vagy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételt valósít meg, ha a felhasználó által feltöltött, szerzői jogi védelem alatt álló művekhez vagy más védelem alatt álló teljesítményekhez hozzáférést biztosít a nyilvánosság számára”. Ebből a megfogalmazásból kitűnik, hogy az uniós jogalkotó a szolgáltató tevékenységét szerzői jogilag releváns felhasználási cselekménynek – az InfoSoc-irányelv³² 3. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti nyilvánossághoz közvetítésnek – minősítette.³³ E cselekményért pedig a szolgáltatónak felhasználási engedélyt kell szereznie a jogosultaktól, amelyeknek a (2) bekezdés értelmében ki kell terjednie a felhasználók által végzett cselekményekre is, ha az nem kereskedelmi jellegű, vagy nem termel jelentős bevételt.

A Bizottság 17. cikkkel kapcsolatos iránymutatása leszögezi, hogy a 17. cikk (1) és (2) bekezdése „lex specialisnak tekintendő a 2001/29/EK irányelv 3. cikkét és a 2000/31/EK irányelv 14. cikkét illetően”.³⁴ Tehát nem új, csak az OCSSP-kre (*online content-sharing services providers*) elfogadott nyilvánossághoz közvetítési joggal állunk szemben, hanem a 17. cikk az EU szerzői jogi rendszerében az InfoSoc-irányelvvel már meghonosított nyilvánossághoz közvetítést rendeli alkalmazni azokra a felhasználásokra, amelyeket az OCSSP-k végeznek. Az iránymutatás utal rá,

³² Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról. L 167/10 (2001. június 22.).

³³ Faludi Gábor: CDSM-napló – 7. rész: Néhány szó a CDSM irányelv 17. cikkéről. *Copyright* 21, 2019. június 6.

³⁴ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. A digitális egységes piacon a szerzői jogról szóló (EU) 2019/790 irányelv 17. cikkével kapcsolatos iránymutatás.* COM(2021)288 végleges (2021. június 4.). 2.

hogy „a korábbi jogi keret alapján nem volt egyértelmű”, hogy az érintett szolgáltatók maguk nyilvánosságához közvetítést végeznek-e.³⁵

A 17. cikk (3) bekezdés látszólag szembehelyezkedik az Elker-irányelv 14. cikkének felelősségkorlátozó intézkedéseivel, amelyek azonban szintén nem jelentették a tárhelyszolgáltatások teljes immunitását. Amennyiben ugyanis a szolgáltatók az ott foglalt kimentési lehetőségek fennállását nem tudták bizonyítani, nem mentesülhettek a felelősség alól. A CDSM-irányelv 17. cikk (4) bekezdése is ismer olyan esetköröket, amelyek mentén a szolgáltatás a felelősségét kimentheti, amennyiben bizonyítja, hogy a) minden tőle telhetőt megtett az engedély megszerzése érdekében,³⁶ és b) a szakmai gondosság magas szintű ágazati normáinak megfelelően minden tőle telhetőt megtett annak biztosítása érdekében, hogy azon konkrét műveket és más védelem alatt álló teljesítményeket, amelyekre vonatkozóan a jogosultak megadták a szolgáltatónak a lényeges és szükséges információkat, elérhetetlenné tegyék, c) a jogosult megfelelően indokolt értesítésének kézhezvételét követően haladéktalanul intézkedett az értesítés tárgyát képező művek vagy más védelem alatt álló teljesítmények hozzáférhetetlenné tétele vagy honlapjairól történő eltávolítása érdekében, valamint a b) pontnak megfelelően minden tőle telhetőt megtett azok jövőbeli feltöltésének megakadályozására.

A fent ismertetett felelősségi alakzat álláspontunk szerint nem más, mint az Elker-irányelv felelősségi szabályainak egy továbbfejlesztett változata. Ezt a felelősségi rendszert ugyanakkor csak akkor kell alkalmazni, amennyiben a 17. cikk (1) bekezdésében foglalt kötelezettség szerint a felhasználást nem sikerült jogosítani. Az első lépcső tehát az engedélykérés és a megfelelő díj megfizetése kell hogy legyen. Amennyiben nem sikerül az engedélyt megszerezni, a (4) bekezdés rendelkezéseit kell vizsgálni ahhoz, hogy a jogsértő tartalom feltöltéséért a szolgáltató a felelősségét kimenthesse. Az üzemeltetőnek tehát immár nemcsak az a feladata, hogy engedélyt szerezzen – és az engedélyért minden tőle telhetőt megtegyen – a platformján hozzáférhető mű felhasználására, hanem az is, hogy magas szintű szakmai gondossággal eljárva eltávolítsa azokat a jogsértő tartalmakat, amelyek létre a jogosultak előzőleg felhívták a figyelmét.

A felelősség alóli mentesülés feltételeit az (5) bekezdés a)–b) pontjai tovább árnyalják. A (4) bekezdésben foglalt kötelezettségeket – az arányosság elvének betartásával – a szolgáltató típusához, közönségéhez és méretéhez, valamint a felhasználók által feltölteni kívánt tartalom típusához kötik. További kritérium az eltávolítást és a feltöltés megakadályozását szolgáló eszköz léte és a szolgáltatót terhelő költségek mértéke.

³⁵ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. A digitális egységes piacon a szerzői jogról szóló (EU) 2019/790 irányelv 17. cikkével kapcsolatos iránymutatás.* COM(2021)288 végleges (2021. június 4.). 1.

³⁶ A szakirodalom erre a rendelkezésre *best effort*ként hivatkozik.

A 17. cikk (6) bekezdése mérsékli a (4) bekezdés kötelezettségeit, az a) pontra korlátozva az olyan szolgáltatások esetében, amelyek az Európai Unióban kevesebb mint három éve elérhetők, és amelyek forgalma nem éri el a 10 millió eurót. Számukra az egyetlen kötelezettség, hogy a megfelelően indokolt értesítés kézhezvételét követően haladéktalanul intézkedjenek a védett művek és teljesítmények hozzáférhetetlenné tételéről vagy eltávolításáról. Az előzetes tartalomszűrés csak akkor kötelezettség, ha a végfelhasználók havi átlagos száma meghaladja az ötmillió főt az előző naptári évhez képest.

Sokat vitatott sarokpontja a 17. cikknek az alapjogok közötti egyensúly esetleges felborulása. A (84) preambulumbekkezdés e körben kimondja, hogy az irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, többek között a Charta alapelveit. A 17. cikk (7) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a cikk rendelkezései nem érinthetik azokat a felhasználói tartalmakat, amelyek egyébként nem sérelmesek a szerzői és szomszédos jogi jogosultakra, és egyébként is valamely kivétel vagy korlátozás hatálya alá tartoznak. Ez utóbbiak különösen az a) és b) pontokban említett idézés, kritika, ismertetés, karikatúra, paródia vagy utánzat készítése céljából való felhasználás. Ezen szabad felhasználási esetkörök kötelezően átültetendők a tagállamok szerzői jogába. A 17. cikk (8) bekezdése megerősíti az Elker-irányelv 15. cikk felelősségkorlátozó intézkedéseit, kimondva, hogy a 17. cikk alkalmazása nem vezethet általános nyomon követési kötelezettséghez. A (9) bekezdés hatékony és gyors panasztételi és jogorvoslati mechanizmus bevezetését írja elő arra az esetre, ha a tartalomszűrés során jogszerűen feltöltött tartalom eltávolítására kerülne sor. A jogosultaknak továbbá megfelelően indokolniuk kell az eltávolítási kérelmeiket. Az eltávolításról szóló döntést emberi felülvizsgálatnak kell alávetni, a tagállamoknak pedig további peren kívüli jogorvoslati mechanizmusokat is rendszeresíteniük kell.

A CDSM-irányelv fent bemutatott rendelkezései lényegében két részre osztják a platformszolgáltatásokat. Az OCSSP-k³⁷ sokkal szigorúbb megítélés alá esnek majd, míg azok az egyébként jogszerűen üzemelő szolgáltatások, amelyek nem esnek e kategóriába, megmaradnak a hagyományos elektronikus kereskedelmi szabályok hatálya alatt. Legalábbis egyelőre.³⁸ Matthias Leistner szerint az új szabályok területspecifikus (szerzői jogi) felelősségi alakzatot teremtenek. Az eddigi normák horizontálisak, generálisan alkalmazandók voltak. Az új rendelkezésekkel

³⁷ Leistner utal rá, hogy az új kategória megalkotása során vitát váltott ki, vajon a 17. cikk és az abban rejlő szabályok sui generis szabályrendszert alkotnak-e az online tartalmegosztó szolgáltatások tekintetében. Lásd Matthias Leistner: European Copyright Licensing and Infringement Under Art. 17 DSM Directive – Can We Make the New European System a Global Opportunity Instead of a Local Challenge? *Zeitschrift für Geistiges Eigentum/Intellectual Property Journal*, 12. (2020), 2. 130.

³⁸ Az úgynevezett *Digital Service Act*, DSA, vagyis az Európai Parlament és a Tanács rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály) és a 2000/31/EK irányelv módosításáról szóló jogszabálytervezete újra kívánja szabályozni a közvetítő szolgáltatások felelősségi rendszerét az egyszerű továbbítást (3. cikk), a gyorsítótárazást (4. cikk) és a tárhelyszolgáltatást (5. cikk) végző szolgáltatások esetében.

a jogalkotó elismerte azt a tényt, hogy az OCSSP-k³⁹ versenytársaikhoz képest eltérő üzleti modellt üzemeltetnek, amelyek a védett művek nyilvánossághoz közvetítésére épülnek.⁴⁰ Erre tekintettel kell bevezetniük olyan új, előzetes szűrési mechanizmusokat, amelyek a jogosulatlan tartalmakat még azelőtt kiszűrjék, hogy azok a platformon keresztül elérnének a nyilvánosság tagjaihoz. Ugyanakkor az ilyen szűrési mechanizmusnak arányosnak kell lennie, nem vezethet olyan tartalmak hozzáférhetetlenné tételére vagy blokkolására, amelyeket vagy jogszerűen helyeztek el, vagy valamely korlátozás, illetve kivétel, esetleg valamely alapjog (információhoz jutás joga, véleménynyilvánítás szabadsága) hatókörébe esnek.⁴¹ Az elsődleges felelősség Elker-irányelv 14. cikk szerinti kimentésének immár nem lesz helye. A mentesülés csak akkor lehetséges, ha a szolgáltató hatékony szűrőmechanizmust rendszeresít, illetve beszerzi a szükséges felhasználási engedélyeket, és díjat fizet. E két együttes feltétel teljesítése komoly kihívás elé állítja majd az érintett szolgáltatásokat.⁴²

További kérdés, hogy hogyan kell majd pontosan értelmezni a 17. cikk (4) bekezdés a) pontjában foglalt „minden tőle telhetőt megtett az engedély megszerzése érdekében” fordulatot. Vajon összhangban áll-e majd a Charta 16. cikkében foglalt vállalkozás szabadságával, ha a szolgáltató a szerződéskötési kötelezettségét szem előtt tartva tárgyalásba bocsátkozik a jogosultakkal, de nem sikerül észszerű, arányos és kölcsönösen előnyös megállapodásra jutni? Kimerítette-e ez esetben az üzemeltető a (4) bekezdés a) pontjában foglaltakat, miközben a (4) bekezdés további kötelezettségeit maradéktalanul teljesíti?⁴³ Ezekre a kérdésekre minden bizonnyal az EUB előbb-utóbb választ adhat majd.

Christophe Geiger és Bernd Justin Jütte úgy látják, hogy az új rendelkezések alapján a szolgáltatások automatikus szűrési mechanizmust fognak alkalmazni (*upload filters*), amelyek még az előtt ki fogják lökni a jogsértő végfelhasználói tartalmakat, mielőtt azok az OCSSP tárhelyére, majd onnan a nyilvánossághoz kerülhetnének.⁴⁴ Ez az a pont, ahol az új felelősségi rendszer és az alapjogok kvázi

³⁹ A (6) bekezdés rendelkezései alapján csak a legnagyobb, széles körben használt szolgáltatások (YouTube, Dailymotion, Instagram, TikTok, Flickr) esnek majd a 17. cikk kötelezettségei alá. Vö: Leistner (2020): i. m. 172.

⁴⁰ Leistner (2020): i. m. 191–192.

⁴¹ Leistner (2020): i. m. 142.; Vö. Gerald Spindler: The Liability System of Art. 17 DSMD and National Implementation – Contravening Prohibition of General Monitoring Duties? *JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law*, 10. (2019), 3. 349.

⁴² Martin Sentfleben: Institutionalized Algorithmic Enforcement – The Pros and Cons of the EU Approach to UGC Platform Liability. *Florida International University Law Review*, 14. (2020), 2. 304–305; Vö. Spindler (2019): i. m. 348.

⁴³ Christophe Geiger – Bernd Justin Jütte: Platform Liability Under Art. 17 of the Copyright in the Digital Single Market Directive, Automated Filtering and Fundamental Rights: An Impossible Match. *GRUR International*, (2021), 6. 535.

⁴⁴ Geiger–Jütte (2021): i. m. 517.

feloldhatatlan kollízióba kerülhetnek egymással. Egyrésztől ugyanis a 17. cikk (8) bekezdése maga mondja ki, hogy nincs helye az általános nyomon követésnek, másrészt viszont elvárja, hogy a már jelzett, jogsértő tartalmak újfent ne kerüljenek fel a tárhelyre (*notice and stay down*),⁴⁵ illetve a feltöltött tartalmakat maga a platformszolgáltató jogosítsa. Az előbbi feltétel megvalósítása azonban jelenlegi tudásunk szerint csak akkor lehetséges, ha előzetesen szűri meg a felhasználói tartalmakat. Geiger és Jütte úgy látják, hogy ez általános nyomon követéshez fog vezetni, ami önmagában ellentmond a 17. cikk (8) bekezdésének, és veszélyezteti az Alapjogi Charta 11. cikkében meghatározott véleménynyilvánítás és tájékozódás szabadságát, a 16. cikkben foglalt vállalkozás szabadságát. Az automatizált szűrési mechanizmus ugyanis nem lesz képes megfelelően különbséget tenni a korlátozások és kivételek körébe eső felhasználások és az alapjogi egyensúlyra kényes esetek között.⁴⁶ E helyütt Christophe Geiger és Bernd Jütte úgy érvelnek, hogy a másodlagos jogforrásnak tekintendő CDSM-irányelvet az elsődleges jogforrás Alapjogi Chartával összhangban kell értelmezni, az egyes alapjogok egyenrangúak, azok között nincs hierarchia.⁴⁷ Az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikk (1) bekezdése maga is kimondja, hogy a „Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések. [...] A Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket a Charta VII. címében foglalt, az értelmezést és alkalmazást szabályozó általános rendelkezéseknek megfelelően kell értelmezni, kellően figyelembe véve a Chartában említett azon magyarázatokat, amelyek meghatározzák az egyes rendelkezések eredetét.” Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az alapjogokat ne lehetne korlátozni, amennyiben azok lényegét a korlátozás nem érinti, és a korlátozó rendelkezés maga tiszteletben tartja az arányosság követelményét.⁴⁸

A 17. cikk gyakorlati alkalmazása, pláne annak bírósági gyakorlata egyelőre a jövő kódéba vész.⁴⁹ Az már most látszik, hogy az új rendelkezések komoly alapjogi aggályokat vethetnek fel, és szembehelyezkednek mind az Elker-irányelv általános nyomon követési tilalmával, amelyre egyébként maga a 17. cikk is utal, illetve az EUB vonatkozó esetjogával. Az eddigi és a CDSM-irányelv által megkövetelt tartalomszűrési szolgáltatást tekintve egyet kell értenünk Ruse-Khannal, aki szerint a platformszolgáltatók „*funkcionális szuverénként*” kezdtek működni,⁵⁰ ami kitűnik

⁴⁵ Geiger–Jütte (2021): i. m. 519.

⁴⁶ Geiger–Jütte (2021): i. m. 517.

⁴⁷ Geiger–Jütte (2021): i. m. 520.

⁴⁸ Geiger–Jütte (2021): i. m. 522.

⁴⁹ Lengyelország az első, a 17. cikket érintő, EUB előtt zajló ügyben éppen azt szeretné elérni, hogy az EUB semmisítse meg a 17. cikk (4) bekezdés *b)* és *c)* pontjának második tagmondatát, amely a jövőbeli feltöltések megakadályozásának kötelezettségét írja elő. Ha pedig ezt a kérést nem lehet úgy teljesíteni, hogy az egyéb rendelkezések lényege ne változna meg, akkor az egész 17. cikket semmisítse meg. Az indítványban a főtanácsnok a lengyel kérelem elutasítására tesz javaslatot. C-401/19. Lengyel Köztársaság v. Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa. ECLI:EU:C:2021:613.

⁵⁰ Ruse-Khan (2020): i. m. 6.

a szerződéses gyakorlatukból is. Ez lényegében egy internacionális feltételrendszer jelent, amely meglehetősen nehézvé teszi a jogkeresést a végfelhasználók oldalán.⁵¹ Ez részben már kitűnik az első részben bemutatott kutatási eredményekből is. A kutatás második fázisában tehát indokolt lesz annak vizsgálata, hogy az OCSSP-ként üzemelő platformok hogyan vezetik majd át felhasználási feltételeikbe azokat a vita-rendezési és jogorvoslati mechanizmusokat, amelyeket a CDSM-irányelv számukra előír. A Charta 47. cikkében nevesített hatékony jogorvoslathoz és tisztességes eljáráshoz való jog ugyanis nemcsak a szellemi tulajdon jogosultját, hanem mindenkit, így a végfelhasználókat is megilleti.

Összegzés

A digitálisplatform-gazdaságban számos üzleti modell fejlődött ki az elmúlt húsz esztendőben, amelyek tevékenységükkel védett tartalmak keresetőségét, hozzáférhetővé tételét, megosztását segítik elő a végfelhasználók számára. Az üzleti modellek bevételi forrásai ugyancsak sokfélék, jellemzően reklámbevételekre és előfizetési díjakra hagyatkoznak. Tevékenységük során ugyanakkor a védett tartalmak hozzáférhetővé tételét azon platformok esetében, amelyek OCSSP-nek minősülnek, nem követi minden esetben a felhasználás megfelelő engedélyezése és a jogosultak díjazása. A CDSM-irányelv igyekszik a platformgazdaság egyensúlyát helyrebillenteni. E célt szolgálja annak kimondása, hogy egyes platformok (OCSSP) maguk is nyilvánossághoz közvetítést végeznek, ezért pedig engedélyt kell kérniük, és díjat kell fizetniük.

Jelen pillanatban valószínű forgatókönyvnek tekinthető, hogy az érintett szolgáltatók egy kombinált, emberi felügyelet mellett működő szűrő és eltávolító mechanizmust fognak üzemeltetni, amely inkább igyekszik majd túlteljesíteni a kötelezettségeit a jogosultak felé a mentesülés érdekében, de egyben eleget téve a 17. cikk végfelhasználók alapvető jogait és érdekeit szem előtt tartó rendelkezéseinek is. Utóbbiak tekintetében kérdés, hogy a szűrőrendszerek hogyan lesznek képesek hatékonyan és gyorsan felismerni a korlátozások és kivételek körébe eső tartalmakat, és meg tudnak-e majd birkózni az olyan, még inkább szofisztikált kérdésekkel, mint az egyes alapjogok kollíziójának összemérése, amely alapvetően jogalkalmazói, bírói kérdés, nem pedig egy saját gazdasági érdekeit néző piaci entitás feladata.

End-user Flexibility and Platform Liability in the Light of the CDSM Directive

Abstract

The paper by István Harkai and Péter Mezei introduces the results of the research carried out so far in the framework of the H2020 ReCreating Europe project. In the first part, the contractual practices and private ordering mechanisms of the leading service providers in the platform economy

⁵¹ Ruse-Khan (2020): i. m. 13.

were reviewed. By comparing the different elements of End-user License Agreements, a set of evaluation criteria was established, which was applied to each category to determine the user-friendliness of platforms, i.e. the extent to which each service allows for end-user interaction and wider access to content. The second part of the paper is devoted to an examination of Article 17 of the CDSM Directive. The much-debated provisions open a new chapter in the platform economy. The implementation of the extensive provisions was completed in summer 2021. The study of the implementation process is part of both Working Packages of H2020 ReCreating Europe project, for which research is still in progress. Further outcomes is expected on contractual practices for end-users with special regard to the complaint and redress mechanisms and on the implementation of Article 17 by Member States, as well as on liability issues for OCSSP platforms.

Felhasznált irodalom

- Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információk társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról. L 167/10 (2001. június 22.).
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információk társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól („Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv”). L 178/1 (2000. július 17.).
- Az Európai Parlament és a Tanács 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról. L 130/92 (2019. május 17.).
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/770 irányelve (2019. május 20.) a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések egyes vonatkozásairól. L 136/1 (2019. május 22.).
- Borghgi, Maurizio: Exceptions as Users’ Rights? In Eleonora Rosati (szerk.): *The Routledge Handbook on EU Copyright Law*. Oxford, Routledge, 2021. 263–280. Online: <https://doi.org/10.4324/9781003156277-17>
- Bosher, Hayleigh: Key Issues around Copyright and Social Media: Ownership, Infringement and Liability. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 15. (2020), 2. 123–133. Online: <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpaa006>
- Bridy, Annemarie: The Price of Closing the „Value Gap”: How the Music Industry Hacked EU Copyright Reform. *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law*, 22. (2020), 2. 323–358.
- Chapdelaine, Pascale: *Copyright User Rights – Contracts and the Erosion of Property*. Oxford, Oxford University Press, 2017. Online: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198754794.001.0001>
- Comment of the European Copyright Society on Selected Aspects of Implementing Article 17 of the Directive on Copyright in the Digital Single Market Into National Law*. 2020. 7.
- Erickson, Kristofer – Martin Kretschmer: “This Video is Unavailable”: Analyzing Copyright Takedown of User-Generated Content on YouTube. *JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, (2018), 1. 75–89.
- Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. A digitális egységes piacon a szerzői jogról szóló (EU) 2019/790 irányelv 17. cikkével kapcsolatos iránymutatás*. COM(2021)288 végleges (2021. június 4.).

- Faludi Gábor: CDSM-napló – 7. rész: Néhány szó a CDSM irányelv 17. cikkéről. *Copyright* 21, 2019. június 6. Online: <https://bit.ly/3REtPFr>
- Favale, Marcella: The Right to Access in Digital Copyright: Right of the Owner or Right of the User? *The Journal of World Intellectual Property*, 15. (2012), 1. 1–25. Online: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2613511>
- Foong, Cheryl: *The Making Available Right – Realizing the Potential of Copyright's Dissemination Function in the Digital Age*. Cheltenham, Edward Elgar, 2019. Online: <https://doi.org/10.4337/9781788978187>
- Frieden, Rob: What's New in the Network Neutrality Debate? *Michigan State Law Review*, (2015), 2. 739–786.
- Funke Medien v. Bundesrepublik Deutschland, Case C-469/17, ECLI:EU:C:2019:623
- Geiger, Christophe – Elena Izyumenko: The Constitutionalisation of Intellectual Property Law in the EU and the Funke Medien, Pelham and Spiegel Online Decisions of the CJEU: Progress, But Still Some Way to Go! *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 51. (2020), 3. 282–306. Online: <https://doi.org/10.1007/s40319-019-00901-1>
- Geiger, Christophe – Bernd Justin Jütte: Platform Liability Under Art. 17 of the Copyright in the Digital Single Market Directive, Automated Filtering and Fundamental Rights: An Impossible Match. *GRUR International*, (2021), 6. 517–543. Online: <https://doi.org/10.1093/grurint/ikab037>
- Harkai István: Új üzleti modellek az audiovizuális művek nyilvánosságához közvetítésében – I. rész. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 15. (2020), 2. 25–38.
- Helm, Sabrina V. – Victoria Ligon – Tony Stovall – Silvia Riper: Consumer Interpretations of Digital Ownership in the Book Market. *Electronic Markets*, (2018), 2. 177–189. Online: <https://doi.org/10.1007/s12525-018-0293-6>
- Karapapa, Stavroula: Exhaustion of Rights on Digital Content Under EU Copyright: Positive and No Perspectives. In Tanya Aplin (szerk.): *Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies*. Cheltenham, Edward Elgar, 2020. 483–505.
- Kra-Oz, Tal: Geoblocking and the Legality of Circumvention. *IDEA – The Intellectual Property Law Review*, 57. (2017), 3. 385–430.
- Leistner, Matthias: European Copyright Licensing and Infringement Under Art. 17 DSM Directive – Can We Make the New European System a Global Opportunity Instead of a Local Challenge? *Zeitschrift für Geistiges Eigentum/Intellectual Property Journal*, 12. (2020), 2. 123–214. Online: <https://doi.org/10.1628/zge-2020-0008>
- Lengyel Köztársaság v. Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa, C-401/19, ECLI:EU:C:2021:613.
- Mezei, Péter: The Doctrine of Exhaustion in Limbo – Critical Remarks on the CJEU's Tom Kabinet Ruling. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego – Prace z Prawa Własności Intelektualnej*, (2020), 2. 130–153. Online: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3560138>
- Mezei Péter – Harkai István – Ibrahim Ádám: A blokklánc technológia szerzői jogi aspektusai. In Görög Márta – Mezei Péter (szerk.): *Innovatív társadalom – innovatív szellemi tulajdonvédelem*. Szeged, Jurisperitus, 2020. 93–96.
- Michels, Johan David – Christopher Millard – Felicity Turton: Contracts for Clouds, Revisited: An Analysis of the Standard Contracts for 40 Cloud computing Services. *Queen Mary University of London, School of Law, Legal Studies Research Paper No. 334/2020*, 2020. 1–79. Online: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3624712
- Nederlands Uitgeversverbond and Groep Algemene Uitgevers v. Tom Kabinet Internet BV and Others, Case C-263/18, EU:C:2019:1111.

- Oprysk, Liliia – Karin Sein: Limitations in End-User Licensing Agreements: Is There a Lack of Conformity Under the Digital Content Directive? *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 51. (2020), 5. 594–623. Online: <https://doi.org/10.1007/s40319-020-00941-y>
- Perel, Maayan – Niva Elkin-Koren: Accountability in Algorithmic Copyright Enforcement. *Stanford Technology Law Review*, (2016), 3. 510–516.
- Perzanowski, Aaron – Chris Jay Hoofnagle: What We Buy When We Buy Now. *University of Pennsylvania Law Review*, 165. (2017), 2. 315–378. Online: <https://doi.org/10.31228/osf.io/kw7sx>
- Perzanowski, Aaron – Jason Schultz: Digital Exhaustion. *UCLA Law Review*, 58. (2011), 4. 889–946.
- Racine, Pierre-Luc: Copyright Digital Exhaustion: A Public Interest Approach for the Retransfer of Licensed Digital Content in Canada. *Intellectual Property Journal*, (2019), 3. 367–370.
- Riis, Thomas (szerk.): *User Generated Law – Re-Constructing Intellectual Property Law in a Knowledge Society*. Cheltenham, Edward Elgar, 2016.
- Rott, Peter: Download of Copyright-Protected Internet Content and the Role of (Consumer) Contract Law. *Journal of Consumer Policy*, 31. (2008), 4. 441–457. Online: <https://doi.org/10.1007/s10603-008-9081-6>
- Ruse-Khan, Henning Grosse: Automated Copyright Enforcement Online: From Blocking to Monetization of User-Generated Content. *University of Cambridge Faculty of Law Research Paper*, (2020), 8. 15–16. Online: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3565071
- Schovsbo, Jens: Integrating Consumer Rights into Copyright Law: From a European Perspective. *Journal of Consumer Policy*, 31. (2008), 4. 393–408. Online: <https://doi.org/10.1007/s10603-008-9079-0>
- Senftleben, Martin: Institutionalized Algorithmic Enforcement – The Pros and Cons of the EU Approach to UGC Platform Liability. *Florida International University Law Review*, 14. (2020), 2. 299–328. Online: <https://doi.org/10.25148/lawrev.14.2.11>
- Sganga, Caterina: Right to Culture and Copyright: Participation and Access. In Christophe Geiger (szerk.): *Research Handbook on Human Rights and Intellectual Property*. Cheltenham, Edward Elgar, 2015. 560–576. Online: <https://doi.org/10.4337/9781783472420.00044>
- Spiegel Online v. Volker Beck, Case C-516/17, ECLI:EU:C:2019:625
- Spindler, Gerald: The Liability System of Art. 17 DSMD and National Implementation – Contravening Prohibition of General Monitoring Duties? *JIPITEC – Journal of Intellectual Property, Information Technology and E-Commerce Law*, 10. (2019), 3. 344–374
- Technische Universität Darmstadt v. Eugen Ulmer, Case C-117/13, ECLI:EU:C:2014:2196.
- Van Hoecke, Mark: Methodology of Comparative Legal Research. *Law and Method*, (2015). 1–35. Online: <https://doi.org/10.5553/REM/000010>